

Győri Ítéltábla
Gf.II.20.009/2018/7/I.

A Győri Ítéltábla a dr. Magyarády Ügyvédi Iroda és a Dr. Szenthe Ügyvédi Iroda által képviselt felperesnek a Tóth és Esztergomi Ügyvédi Iroda által képviselt alperes ellen kötbér és járulécai megfizetése iránt indított perében a Székesfehérvári Törvényszék 2017. október 5. napján kelt 48.G.40.056/2015/97. számú ítélete ellen az alperes részéről 98. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán megtartott tárgyalás alapján meghozta a következő

í t é l e t e t :

Az ítéltábla az elsőfokú ítéletet helybenhagyja.

Kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 127.000. (Egyszázhuszonhétezer) Ft másodfokú perköltséget.

Kötelezi az alperest, hogy fizessen az államnak az illetékügyben eljáró hatóság külön felhívására 2.500.000. (Kettőmillió-ötszázezer) Ft fellebbezési illetéket.

Ez ellen az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás szerint a peres felek között 2006. december 19. napjától állt fenn szerződéses kapcsolat logisztikai szolgáltatásra, amelyet többször - utoljára 2013. január 10-én - módosítottak, egyúttal annak lejárátát további 3 évvel, 2016. április 30. napjáig meghosszabbították. Ebben rögzítették, hogy a szerződés aláírásával annak rendelkezéseit tekintik irányadónak a jogviszonyukra. A szerződés 1. pontja szerint a szerződésben meghatározott feltételek szerint az alperes megbízottként vállalta a felperes mint megbízó által forgalmazott termékek belföldi raktárban történő teljes körű logisztikai kiszolgálását, kiszállítását a felperes boltjai és partnerei részére. A szerződés 2. pontja a felperes, 3. pontja az alperes feladatait és kötelezettségeit tartalmazta, és részletesen rendelkezett a tárolásról, nyilvántartásról, leltározásról, és egyéb, a logisztikai szolgáltatás teljesítése körében releváns feltételekről.

A szerződés 4.5. pontja szerint: „Amennyiben a szolgáltatás teljesítése a megbízott érdekkörében felmerülő bármely oknál fogva megszűnik, megbízó jogosult a szerződés határidejének lejártáig még fennálló megbízási díjra - meghiúsulási kötbér jogcímen - igényt tartani. Amennyiben ezen összeg megbízó tényleges kárát nem fedezi, megbízott köteles ezen összeg felül megbízó kártérítésére.

Amennyiben a szolgáltatás teljesítése a megbízó érdekkörében felmerülő okból, jogellenesen szűnik meg, megbízott jogosult a szerződés határidejének lejártáig még fennálló megbízási díjra igényt tartani."

A szerződés 5.1. pontja szerint azt a felek határozott 3 éves időtartamra - 2016. április 30. napjáig - kötötték, amit rendes felmondással egyik fél sem jogosult megszüntetni. Az 5.2. pont szerint bármelyik fél a másik félhez intézett írásbeli nyilatkozattal - kötbér, illetve kártérítési igényének sérelme nélkül - bármikor azonnali hatállyal felmondhatta a szerződést, az ok megjelölésével, ha a másik fél súlyosan, vagy rendszeresen megszegi valamely szerződésből eredő kötelezettségét és írásbeli felszólítás ellenére 8 napon belül nem orvosolja azt.

Az 5.3. pont nevesítette, hogy súlyos szerződésszegésnek minősül, ha a megbízott:

„- Felek által dokumentáltan elismert leltárhiányt a záró jegyzőkönyv mindkét fél általi aláírását követő 8 napon belül nem téríti meg a megbízó, vagy más jogosult részére

- nem működik közre az átadott árukra vonatkozó leltártevékenység bonyolításában és feltételeinek biztosításában

- nem teszi lehetővé a megbízó, illetve képviselője személyes ellenőrzését a raktározás-tárolás területén

- a szerződés 4.3. és 4.4. pont megszegése."

Az 5.4. pont szerint súlyos szerződésszegésnek minősül, ha a megbízó 60 napot meghaladó fizetési késedelembe esik.

A szerződés 6. pontja részletesen rendelkezett a díjazásról és a fizetési feltételekről.

A felek közötti gazdasági kapcsolat 2014. évre problémássá vált, ami a felperes részéről a díjfizetés elmaradásban nyilvánult meg, az alperes oldalán pedig abban, hogy a szerződés alapján végzett tevékenységével összefüggésben a felperesi árukészletben jelentős leltárhiány jelentkezett, és a betárolt áruk sérültek. Miután az alperes által működtetett központi raktárban leltárhiányok merültek fel a felperes 2015. március 27-én a ... Kft-t bízta meg a felmerülő leltárhiánnyal érintett ...i telephelyen történő áruellenőrzési, illetve raktár zárva tartása alatti járőrszolgálati feladatok ellátásával. A felperes 2015. április 8-án írásban felszólította az alperest egyes szerződésszegések 8 napon belüli orvoslására azzal a figyelmeztetéssel, hogy ennek elmulasztása esetén a szolgáltatási szerződést azonnali hatállyal felmondja.

Az alperes 2015. április 14. napján - előzetes írásbeli felszólítás nélkül - a szerződést azonnali hatállyal felmondta, és a szerződés 4.5. pontjára hivatkozással meghíúsulási kötbér címén 936.578.404 forint megfizetését igényelte, a felperes árukészletének nagy részét zálogjogára hivatkozással visszatartotta, **és közölte, hogy a raktárban lévő termékek kiszolgáltatását megszünteti.** A felmondás indokaként arra hivatkozott, hogy a felperes szerződésszegést valósított meg azzal, hogy a ... Kft-nek adott megbízást a logisztikai tevékenység teljes és állandó ellenőrzésére, ami az alperes munkamenetét lelassította. Ebből az intézkedésből az alperes arra a következtetésre jutott, hogy a felperes magatartása mögött valójában az a szándék húzódik meg, hogy a határozott idejű logisztikai szerződés alapján a raktáraiban betárolt árukat rövid időn belül más logisztikai raktárba szállítsa át. Valójában logisztikai szolgáltató váltást kíván elérni, és ennek keretében ellehetetleníti az alperesnek a felek közötti szerződéssel összefüggő tevékenységét. Az azonnali hatályú felmondás kapcsán utalt a szerződés 1., 2., 3. és 8.3. pontjaira, illetőleg ezekkel összefüggésben a szerződés 5.2. pontjára, és a felperes súlyos szerződésszegésére hivatkozott.

A felperes a felmondást jogszerűtlennek tartva vitatta az alperes által hivatkozott felmondási okokat. Ezt követően azonban a felek közötti szerződés ténylegesen megszűnt, a

szerződésben foglalt szolgáltatásokat a továbbiakban az alperes már nem nyújtotta a felperes részére.

A felperes eredetileg (2015. április 23-án) előterjesztett keresetében egyrészt 936.578.404,- Ft meghiúsulási kötbér és annak késedelmi kamatai megfizetésére kérte kötelezni az alperest, másrészt 1.213.647.630,-Ft értékű, a keresetlevele mellékletében tételesen felsorolt ingóság (műszaki cikk) kiadására, r.Ptk. 193.§ (1) bekezdése alapján.

Az alperes érdemi ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte, **egyidejűleg viszontkeresetet terjesztett elő** 1.043.614.048 forint és ezen összeg után 2015. április 15-től járó késedelmi kamatai megfizetése iránt. Erre részben a felmondásig keletkezett 107.035.614 forint megbízási díj, 935.578.404 forint összegben pedig a szerződés 4.5. pontjának második bekezdése alapján a szerződés eredeti határidejének lejártáig számított megbízási díjjal megegyező kötbér, illetve kártérítés jogcímén tartott igényt. Eredetileg annak tűrésére is kérte kötelezni a felperest, hogy a szerződés alapján 1.043.614.048 forint tőke- és járulékal erejéig fennálló követelését törvényes zálogjoga folytán a birtokában lévő tárgyakból részben kielégíthesse.

Az elsőfokú bíróság 2016. április 13-án kelt 14.G.40.056/2015/63. sorszámú közbenső ítéletével „megállapította, hogy a felperes kötbérigény megfizetése iránti kereseti kérelmének jogalapja megalapozott, és az alperes kötbérfizetési kötelezettsége ennek alapján fennáll". Az alperes fellebbezése és a felperes csatlakozó fellebbezése folytán eljárt **Fővárosi Ítéltábla 2016. október 20-án kelt 14.Gf.40.345/2016/18/II. számú végzésével az elsőfokú bíróság közbenső ítéletét hatályon kívül helyezte,** és az elsőfokú bíróságot újabb határozat hozatalára utasította. Határozatának indokolásában rámutatott, hogy a jogalapról - akár a meghiúsulási kötbér, akár a viszontkereset tárgyát képező megbízási díj vonatkozásában - hozott rész-közbenső ítélet, azaz az érvényesített jog fennállásának megállapítása szükségszerűen annak a megállapítását is magába foglalja, hogy a másik fél által előterjesztett kereseti, illetve viszontkereseti kérelem megalapozatlan, vagyis egyidejűleg azt elutasító döntést - részítéletet - is hoznia kellett volna az elsőfokú bíróságnak. A kereseti és a viszontkereseti kérelmek egymást kizárják, ezért a Pp. 213. § (2) bekezdésének alkalmazása szempontjából csak egységes, összefüggő keresetként értékelhetők, melyeknek nincs egymástól elkülöníthető, önállóan elbírálni rész. Emiatt a részítélet meghozatalának eljárásjogi feltételei nem álltak fenn, ami lényeges eljárási szabálysértésnek minősül. Előírta az elsőfokú bíróságnak, hogy a megismételt eljárásban azok egymással összefüggő jogalapjának elbírálásával valamennyi viszontkereseti és kereseti kérelemre kiterjedő ítéletében egységesen kell elbírálnia a keresetet és a viszontkeresetet is.

A megismételt eljárás során az alperesnek a felmondásig keletkezett megbízási díjigényét a felperes megfizette, az alperes pedig a birtokában lévő, általa tárolt ingóságokat a felperesnek kiadta. Az alperes felszámolását a per folyamatban léte alatt jogerősen elrendelték, ennek kezdő időpontja 2016. augusztus 23. napja.

* * *

A felperes a megismételt eljárásban fenntartott végleges, leszállított keresetében 1.000.000,- Ft „jelképes összegű" meghiúsulási kötbér megfizetésére kérte kötelezni az

alperest, és a végleges viszontkereset elutasítását kérte. Keresetét a logisztikai szerződés 4.5. pontjának első bekezdésére, és a r.Ptk. 246.§-ára alapította. A felek közötti szerződést ugyanis az alperes - a neki felróható - azonnali hatályú felmondással szüntette meg. A felmondásban megjelölt okok azonban nem feleltek meg a valóságnak és a felmondás formailag sem felelt meg a szerződés 5.2. pontjában foglaltaknak, mert azt előzetes felszólítás nem előzte meg, emiatt a felmondással az alperes szerződésszegést valósított meg. Amennyiben az alperes azonnali hatályú felmondása nem minősülne a jogviszony megszűnését eredményező felmondásnak, akkor a teljesítést az alperes jogos ok nélkül megtagadta, amelynek a r.Ptk. 313.§-a szerinti következményeként a felperes a késedelem, illetőleg az alperesnek felróható lehetetlenülés jogkövetkezményei közül választhat. A szerződés megszűnése miatt így a r.Ptk. 312. § (2) bekezdése szerinti jogánál fogva kötbért követelhet. Ebből következően az alperes a szerződés megszűnése miatt felelős, kötbért nem követelhet, így a viszontkeresete is alaptalan.

Azt nem vitatta, hogy már a peres felek közötti szerződés fennállása alatt is keresett másik szolgáltatót, részben a megnövekedett áruforgalom miatt, másrészt azért, hogy amennyiben az alperes a felszólításában foglalt hiányosságokat nem orvosolja, és a felperes felmondani kényszerül, akkor más szolgáltatóval kívánt szerződést kötni. Ugyanakkor a felek közötti szerződés az alperes hivatkozásával ellentétben nem volt kizárólagos. Ezért a felperes fenti magatartása sem volt szerződésbe ütköző, a peres felek közötti szerződés bármely elemére szerződést köthetett másik szolgáltatóval, a perbeli szerződés futamideje alatt is. A felperesnek őrző-védő céget is joga volt megbízni, az ellenőrzési jogköre gyakorlása során. A hivatkozott körülményekre alapítva tehát az alperes jogszerűen nem mondhatta fel a szerződést. Valójában az alperes azért élt a szerződésben előírt határidőket is figyelmen kívül hagyó - annak eljárási szabályait megsértő - azonnali hatályú felmondással, mert nem kívánta bevárni a megalapozott felperesi felmondást. A megalapozatlan felmondás az alperesnek volt felróható, és ezért szűnt meg a szerződés, amiből következően csak a felperes érvényesíthet jogszerűen meghiúsulási kötbért, de az alperes nem.

Az alperes a megismételt eljárásban fenntartott végleges viszontkeresetében 936.578.404,- Ft meghiúsulási kötbér, és ezen összeg után 2015. április 15-től járó késedelmi kamatai megfizetésére kérte kötelezni a felperest, a kereset elutasítása mellett. A viszontkeresetét ő is a logisztikai szerződés 4.5. pontjára, annak második bekezdésére alapította, mert álláspontja szerint a felperes érdekkörében felmerült okból szűnt meg a szerződés, illetve annak a teljesítése. Érdemi védekezését és a viszontkeresetét is arra alapította, hogy a peres felek teljes körű és kizárólagos logisztikai szolgáltatásra kötöttek megállapodást, amiből következően annak fennállása alatt „a felperes valójában kizárólag az alperessel állhatott logisztikai jogviszonyban.” Ezért a perbeli szerződés futamideje alatt ugyanarra a szolgáltatásra a felperes jogszerűen nem folytathatott volna más szolgáltatóval tárgyalásokat, és szerződést sem köthetett volna. A felperes már 2014. évben az alperesnek járó jelentős mértékű szolgáltatási díjjal tartozott, amit ugyan felszólításra rendezett, de ez is azt támasztja alá, hogy a felperes nem a fizetési nehézségei, hanem azon okból nem kívánta teljesíteni a szolgáltatási díjat, mert a szerződést már ekkor meg kívánta szüntetni. Ezt követően 2015. év elején olyan információk kerültek az alperes birtokába, hogy a felperes a ... Kft-vel kíván azonos tartalmú szerződést kötni, ami - a csak utóbb birtokába került, 2015. március 19-én kelt szerződés folytán - megerősítést is nyert. A felperes ezzel a szerződést és

a felek közötti együttműködési kötelezettséget is megsértette, ami olyan súlyú volt, hogy az azonnali hatályú felmondást megalapozta. A szerződésszegés súlya folytán pedig szükségtelen volt előzetes írásbeli felszólítást küldeni a felperesnek, mert azzal a szerződésszegés már nem volt orvosolható, a felperes olyan helyzetet teremtett, amelyben az alperes kénytelen volt a szerződést azonnali hatállyal felmondani.

Az elsőfokú bíróság a fellebbezéssel támadott ítéletével kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 1.000.000,-Ft tőkét, valamint 2.100.000,-Ft perköltséget; és a viszontkeresetet elutasította. Kötelezte az alperest, hogy fizessen meg az államnak felhívásra 1.500.000,- Ft feljegyzett viszontkereseti illetéket. Határozata indoklásában kifejtette, hogy a peres felek közötti logisztikai szolgáltatási szerződés több, a r.Ptk-ban nevesített szerződés elemeit tartalmazta, leginkább megbízással vegyes vállalkozási szerződésnek volt tekinthető. Ezt követően azt vizsgálta, hogy a szerződés megszűnésére mikor, kinek az érdekkörében felmerült, és milyen okból került sor. A hatályon kívül helyező végzésben foglalt iránymutatás alapján rámutatott: miután mindkét fél a kötbér igényét a szerződés 4.5. pontjára alapította (annak első, illetve második bekezdésére) így a két szerződési feltétel alapján mindkét fél teljesítésre nyilvánvalóan nem kötelezhető, azok egyidejű alkalmazása logikailag kizárt. Ezért azt kellett vizsgálni, hogy az alperes felmondása szerződésszerű volt-e vagy sem. A szerződés 5.2. pontjának első bekezdése hozható összefüggésbe az alperes felmondásának ténybeli alapjával. E rendelkezés az azonnali hatályú felmondás jogát egyrészt a másik fél súlyos, vagy rendszeres olyan szerződésszegő magatartásában jelöli meg, ami a szerződésből eredő kötelezettségével hozható összefüggésbe, és konjunktív feltételként írja elő, hogy ebben az esetben a szerződésből eredő kötelezettségének súlyos vagy rendszeres megszegését a másik fél írásbeli felszólítása ellenére 8 napon belül nem orvosolja. A konkrét esetben az alperes részéről ilyen, a szerződés szerinti határidőt is figyelembe vevő, és igazolt előzetes írásbeli felszólítás nem történt a 2015. április 14-i, azonnali hatályú felmondását megelőzően. Az sem volt megállapítható, hogy a felperes egy harmadik személy vállalkozással kötött szerződés alapján ténylegesen a peres felek közötti szerződést „ki kívánta volna üresíteni”, azaz az alperest „szerződés alapján megillető jogait el kívánta volna vonni”.

Nem vitásan a perbeli logisztikai szolgáltatási szerződés alapján az alperes a felperes által forgalmazott termékek vonatkozásában vállalt logisztikai feladatokat, vagyis az alperes e tevékenysége gyakorlása körében diszponált a felperesi tulajdont képező ingóságok felett. Ebből önmagában is következik, hogy a felperesnek nyilvánvaló érdeke volt az általa forgalmazott termékek raktározásával, kiszállításával, kiszolgáltatásával kapcsolatos tevékenység ellenőrzése, amire egyébként a logisztikai szerződés 5.3. pontjának harmadik bekezdése is feljogosította.

A felek közötti jogviszony megszűnéséhez az alperes 2015. április 14-i azonnali hatályú felmondása vezetett, ami egyoldalú címzett jognyilatkozatként a felpereshez meg is érkezett, és így az a szerződést megszüntette (r.Ptk. 321. §). A szerződés 5.2. pontja egyértelmű rendelkezéseket tartalmaz az azonnali hatályú felmondás jogának gyakorlásának formai és tartalmi követelményeiről. Ezért az alperes akkor járt volna el szerződésszerűen, ha az általa „vélelmezett” felperesi szerződésszegő (szerződést kiüresítő) magatartás kapcsán (amit súlyos szerződésszegésnek tekintett), annak megszüntetésére a szerződés szerinti határidővel előzetesen írásban felhívja a felperest, és csak e határidő eredménytelen elteltét követően

gyakorolhatta volna jogszerűen az azonnali hatályú felmondás jogát. Miután az alperes a szerződés szerinti eljárási rendet nem vitásan nem tartotta meg, így az azonnali hatályú felmondása szerződésbe ütközött, jogellenes volt. Ebből következően a felmondásig járó - egyébként a felperes által utóbb teljesített - megbízási díjon túlmenően igényt nem érvényesíthet.

Az elsőfokú bíróság megjegyezte, hogy a szerződés 4.5. pontjának második bekezdése több együttes feltételt is tartalmaz, így azt, hogy a szolgáltatás teljesítésének a megbízó felperes érdekkörében felmerülő okból, és egyúttal jogellenesen kell megszűnnie. A rendelkezésre álló adatok alapján azonban egyértelműen az volt megállapítható, hogy az alperes volt az, aki az azonnali hatályú felmondás jogának gyakorlásával összefüggésben a szolgáltatás teljesítését beszüntette. Ugyanakkor az alperes - az elsőfokú bíróság tájékoztatása és figyelmeztetése ellenére - nem tudta azt bizonyítani, hogy a szolgáltatás teljesítésének megszűnésére a fenti együttes feltételek vezettek volna, ezért ennek a bizonyíthatatlansága az ő terhén maradt (Pp. 164. § (1) bekezdés).

Utalt arra is, hogy a szerződés 4.5. pont második bekezdésének megfogalmazásából - egybevetve azt az első bekezdés szóhasználatával - arra sem lehet következtetni, hogy az alperes - az általa hivatkozott szerződési pont alapján alappal - kötbér igényt támaszthatna. A szerződés szövege egyértelmű ugyanis abban, hogy a felperes érdekkörében felmerülő jogellenes okból a határozott idő lejártát megelőző megszűnés esetén a határozott időből hátralévő időintervallumra megbízási díj igényt támaszthat az alperes, ami a szerződés 4.5. pont első bekezdésében foglalt szóhasználatával egybevetve - ahol kifejezetten a kötbér megnevezés szerepel - nem tekinthető kötbér kikötésnek.

Ugyanakkor akár megbízási díjként, akár - amennyiben megállapítható lett volna az érvényes kötbér kikötés - kötbérként is, csak abban az esetben illette volna meg a kikötött összeg az alperest, amennyiben az azonnali hatályú felmondás jogát szerződésszerűen gyakorolta volna. Ezen túlmenően pedig akkor, ha meg lehetett volna tényként állapítani azt is, hogy az azonnali hatályú felmondás jogának szerződésszerű gyakorlására a felperes érdekkörében felmerült okból, és a felperes jogellenes (szerződésszegő) magatartása miatt került sor. Miután a felperes tagadásával szemben az alperes ezt sem tudta igazolni, így a viszontkeresete ez okból is alaptalan. A felperes kifejezetten kötbérként, a szerződés 4.5. pont első bekezdésére alapítva tartotta fenn az 1.000.000,- Ft megfizetése iránti keresetét, ami összegében alatta marad a szerződés határidejének lejártáig még fennálló megbízási díj összegének. Miután a fentiekből következően a szolgáltatás teljesítésének a megszűnésére az alperes nem szerződésszerűen gyakorolt azonnali hatályú felmondása miatt került sor, ami a megbízott alperes érdekkörében felmerült oknak minősül, így a leszállított „jelképes összegű” kötbér megfizetésére kötelezte az elsőfokú bíróság az alperest a r.Ptk. 246. §-a alapján.

Az elsőfokú ítélet ellen az alperes terjesztett elő fellebbezést, amelyben - tartalma szerint - annak megváltoztatásával a kereset elutasítását és viszonykeresetének helytadó döntés meghozatalát kérte. Fellebbezése indokaként kizárólag az elsőfokú eljárásban előadottakra utalt, részletes indokolást nem terjesztett elő.

A felperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú ítélet helybenhagyására irányult annak helyes indokai alapján.

A fellebbezés nem alapos.

Az elsőfokú bíróság az érdemi döntés meghozatalához szükséges releváns tényállást helyesen állapította meg, és abból helytálló jogi következtetést levonva érdemben helytálló döntést hozott, de annak indokaival az ítéletábra maradéktalanul nem értett egyet.

Az elsőfokú bíróság a perbeli logisztikai szolgáltatási szerződés megkötésének időpontjára tekintettel helyesen alkalmazta a r.Ptk. rendelkezéseit a jogvita elbírálása során. Helytállóan állapította meg azt is, hogy a peres felek között egy leginkább a megbízási és vállalkozási szerződés elemeit tartalmazó vegyes szerződés jött létre, aminek a r.Ptk. 200.§ (1) bekezdésében szabályozott szerződési szabadság elve alapján nem volt akadálya.

E szerződés alapján az alperes a szerződésben meghatározott feltételek szerint megbízottként a megbízó felperes által forgalmazott termékek belföldi raktárban történő teljes körű logisztikai kiszolgálását, kiszállítását vállalta a felperes boltjai és partnerei részére, míg a felperes ennek ellenében a szerződésben meghatározott díj megfizetését.

Nem értett egyet ugyanakkor az ítéletábra az elsőfokú bírósággal abban, hogy a szerződés 4.5 pontjának második bekezdése nem, csupán annak első bekezdése minősült meghiúsulási kötbér kikötésnek.

A r.Ptk. 246.§ (1) bekezdése szerint ugyanis a kötelezett meghatározott pénzösszeg fizetésére kötelezheti magát arra az esetre, ha olyan okból, amelyért felelős, nem, vagy nem szerződésszerűen teljesít (kötbér). Kötbért csak írásban lehet érvényesen kikötni. A r.Ptk. 246.§ (3) bekezdése szerint pedig a nemteljesítés esetére kikötött érvényesítése a teljesítés követelését kizárja.

E szabályozás lényege szerint általában kötbérkikötésnek - így meghiúsulási, azaz a nemteljesítés esetére kikötött kötbérnek is - a feleknek az olyan írásos szerződéses nyilatkozata minősül, amelyből egyértelműen és határozottan kitűnik hogy valamelyik (vagy mindegyik fél) egy meghatározott pénzösszeg fizetésére kötelezi magát arra az esetre, ha olyan okból, amelyért felelős, nem, vagy nem szerződésszerűen teljesít. Az e feltételeknek megfelelő - és kötbérkikötésnek minősülő - jognyilatkozat megtételére azonban nem csupán úgy kerülhet sor, hogy az tartalmazza a „kötbér” kifejezést. Azt ugyanis, hogy a nyilatkozó fél a szerződés teljesülésének neki felróható okból történő elmaradása esetére meghatározott pénzösszeg fizetésére kötelezi magát egyértelműen kifejezésre lehet juttatni az írásbeli nyilatkozatban egyéb módon is ahhoz, hogy az mégis félreérthetetlen legyen.

A r.Ptk. 207.§ (1) bekezdése alapján egyértelműen megállapítható volt, hogy a perbeli szerződés 4.5 pontjának első bekezdésében az alperes, annak második bekezdésében pedig a felperes kötelezte magát ugyanakkora összegű meghatározott pénzösszeg fizetésére arra az esetre, ha a szolgáltatás teljesítése valamelyikük érdekkörében felmerülő okból megszűnik, vagyis olyan okból, amelyikért az adott fél felelős, nem teljesít. Mindebből következően - az elsőfokú bíróság álláspontjával ellentétben - a peres felek szerződésének 4.5 pontjának első bekezdése - a szerződés szövege szerint kifejezetten is - az alperest terhelő meghiúsulási kötbérkikötést, míg annak második bekezdése - tartalma szerint - a felperest terhelő érvényes, írásbeli kötbérkikötést tartalmazott.

A jelen perben a felperes végleges keresete és az alperes végleges viszontkeresete is azon a tényelőadáson alapult, hogy a felek közötti szerződés megszűnt, és ellentétes kereseti kérelmeik lényegében a szerződés - ellenérdekű félnek felróható - megszűnése, illetve szerződésszerű teljesítésének elmaradása miatti meghatározott jogkövetkezmény (meghiúsulási kötbér) teljesítésére irányult. A felperes a logisztikai szolgáltatási szerződés 4.5. pontjának első bekezdése alapján tartott igényt a meghiúsulási kötbérre, mert - álláspontja szerint - az alperes érdekkörében felmerült okból szűnt meg a szolgáltatás teljesítése. Az alperes a viszontkeresetében pedig a 4.5. pont második bekezdésére alapította a szerződés határidejének lejártáig még fennálló megbízási díjigényét szintén kötbér címén, mert - álláspontja szerint - a felperes érdekkörében felmerülő okból szűnt meg a teljesítés.

A fentiek miatt abban maradéktalanul egyetértett az ítéletábra az elsőfokú bírósággal, hogy a két hivatkozott szerződési feltétel alapján mindkét peres fél teljesítésre nem kötelezhető, mivel azok egyidejű alkalmazása logikailag valóban kizárt. Amennyiben akár a kereset, akár a viszontkereset megalapozott, akkor egyidejűleg és szükségszerűen az ellentétes kereseti kérelem alaptalannak minősül. A kereset és a viszontkereset is ugyanis a szerződés teljesítésének elmaradása esetén alkalmazandó jogkövetkezmény (kötbér megfizetése) alkalmazására irányult, és a keresetnek történő helyt adás, azaz a szerződés 4.5. pontjának első bekezdésére alapított kötbérigény megalapozottsága egyidejűleg kizárja az alperes viszontkeresetének a szerződés 4.5. pont második bekezdésére alapított igényének jogalapját, és fordítva.

Helytállóan mutatott rá az elsőfokú bíróság arra is, hogy az „ellentétes előjelű” kötbérkikötések miatt, azt kellett a jelen perben vizsgálni, hogy a szerződésszerű teljesítés milyen okból maradt el, és ezért melyik fél volt a felelős. A perbeli szerződést nem a felperes, hanem az alperes mondta fel azonnali hatállyal, és e felmondása jogszerűségére hivatkozva ő tagadta meg a szerződés további teljesítését. Ebből következően valóban azt kellett vizsgálni, hogy az alperes felmondása szerződésszerű (jogszerű) volt-e. Amennyiben igen, akkor a teljesítés elmaradásáért a felperes, míg jogellenes alperesi felmondás esetén a teljesítés elmaradásáért az alperes a felelős, és ez dönti el hogy melyik peres fél tartozik a másikkal a meghiúsulási kötbért megfizetni.

A r.Ptk. 200.§ (1) bekezdésében szabályozott szerződési szabadság elve alapján nem volt akadálya annak, hogy a peres felek a szerződésükben a rendes felmondás jogát kizárják, és annak sem hogy a rendkívüli felmondás gyakorlásának jogát meghatározott feltételekhez, meghatározott eljárási rend betartásához kössék.

Maradéktalanul egyetértett az ítéletábra az elsőfokú bírósággal abban, hogy az alperes által gyakorolt rendkívüli felmondás önmagában amiatt jogszerűtlen volt, hogy az nem felelt meg a szerződésben előírt formai követelményeknek, hiszen azt nem előzte meg az alperes megfelelő előzetes írásbeli felszólítása.

Ezt meghaladóan azonban annak ténybeli hivatkozásai is alaptalanok voltak.

Az elsőfokú bíróság helytálló megállapítása szerint ugyanis a felperesnek a szerződésben biztosított joga volt az ellenőrzéssel harmadik céget megbízni, ezért e magatartása önmagában a rendkívüli felmondás jogszerű indokának nem minősülhetett.

Az alperes az általa közölt rendkívüli felmondás másik okaként alaptalanul hivatkozott arra is, hogy a perbeli szerződés „kizárólagos” lett volna. Ilyen következtetést a bizonyítási

eljárás adataiból - sem a perbeli szerződés szövegéből, sem annak megkötésének, és teljesítésének körülményeiből, sem a meghallgatott tanúvallomások alapján - nem lehetett ítéleti bizonyossággal levonni. Ezért e vitatott tény bizonyítatlanságának a következményeit az alperes terhére kellett értékelni. Ebből az következik, hogy az állított „kizárólagosság” hiányában pedig a felperes részéről nem volt szerződésszegő az a magatartás, hogy kívülálló harmadik féllel is tárgyalt, és az sem, ha szerződést is kötött még a perbeli szerződés fennállása alatt hasonló szolgáltatásra más szolgáltatóval. Ezért e felperesi magatartás - a formai követelmények betartása esetén - sem minősülhetne az alperes által közölt rendkívüli felmondás jogszerű indokának.

Ezért az elsőfokú bíróság helytállóan állapította meg, hogy az alperesi rendkívüli felmondás - mind formailag, mind tartalmilag - a peres felek közötti szerződésbe ütköző, jogszerűtlen volt.

Ez a jogszerűtlen felmondás azonban a kívánt joghatás kiváltása alkalmatlan volt, vagyis az a peres felek közötti szerződést nem szüntette meg. Erre a jogszerűtlen felmondásra hivatkozással ezért az alperes jogos ok nélkül tagadta meg a perbeli szerződés további teljesítését (r.Ptk.313.§.), és emiatt a felperes a r.Ptk. 313.§-ában biztosított választási jogával élve a r.Ptk. 312.§ (2) bekezdése szerint - mivel a teljesítés olyan okból vált lehetetlenné amelyért a kötelezett alperes a felelős - a teljesítés elmaradása miatt kártérítést követelhet. Ezért a szerződésben kikötött megíúsulási kötbérre, mint általán-kártérítésre is alappal tartott igényt, de a szerződés 4.5 pontjának első bekezdése és a r.Ptk. 246.§ (1) bekezdése alapján is jogszerűen érvényesítette a szerződésben kikötött mértékűnél egyébként jelentősen alacsonyabb összegű megíúsulási kötbér igényét, hiszen - a kifejtettek szerint - az alperes olyan okból nem teljesített, amelyért felelős volt. Mindezek miatt a kötbér további mérséklésére nem volt törvényes lehetőség.

Mindezek alapján pedig egyúttal az alperes viszonzkeresete a fentiekben szerint alaptalan volt, hiszen a szerződés 4.5. pontjának első bekezdésére alapított kötbérigény megalapozottsága egyidejűleg - logikailag és fogalmilag is - kizárta az alperes viszonzkeresetének a szerződés 4.5. pontjának második bekezdésére alapított kötbér igényének a jogalapját.

A fellebbezésben hivatkozottak az érdemben helyes elsőfokú ítélet megváltoztatására nem adnak alapot, ezért az ítélet az elsőfokú bíróság ítéletét - az indokolás kiegészítésével és részbeni módosításával - a Pp. 253.§ (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

A fellebbezés nem vezetett eredményre, ezért a másodfokú eljárásban is pereszes alperes a Pp. 239.§-a folytán alkalmazandó Pp. 78.§ (1) bekezdése alapján viselni köteles a másodfokú eljárásban felmerült saját, valamint felperes ügyvédi munkadíjból álló perkiöltségét. A felperes jogi képviselőinek munkadíját az ítélet az Pp. 79.§ (1) bekezdése, valamint a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3.§ (2), (5) és (6) bekezdései alapján - a per egyéb adataira figyelemmel - a kifejtett ügyvédi munka mérlegelésével és a fellebbezési pertárgyérték alapulvételével bruttó 127.000.- forintban állapította meg. Köteles továbbá az alperes a Pp. 239.§-a folytán alkalmazandó Pp. 78.§ (1) bekezdése, az Itv. 59.§ (1) bekezdése, valamint a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13.§ (2) bekezdése alapján az államnak felhívásra megfizetni az illetékfeljegyzési joga folytán le nem rótt fellebbezési illetéket.

G y ő r , 2018. február 21.

Dr. Szalai György sk. a
tanács elnöke

Dr. Bajnok István sk.
előadó bíró

Dr. Ferenczy Tamás sk.
bíró

A kiadmány hitelül
kiadó: